

Vereenigde Oostindische Compagnie

Vereenigde Oostindische Compagnie

Het Oost-Indisch Huis door Reinier Vinkeles, 1768.

Doel	Zeehandel met het gebied ten oosten van de <u>Kaap de Goede Hoop</u> en ten westen van de <u>Straat Magellaan</u> .
Oprichting	Octrooi verleend op <u>20 maart 1602</u> .
Opheffing	maart 1798 (formele opheffing) 31 december <u>1800</u> (laatste dag geldigheid octrooi)
Oorzaak einde	Verovering <u>Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden</u> door Frankrijk, <u>Vierde Engels-Nederlandse Oorlog</u> , corruptie, mismanagement, verlies winstgevende opiumhandel aan Engeland.
Oprichter(s)	De <u>Staten-Generaal</u> op initiatief van <u>Johan van Oldenbarnevelt</u>
Sleutelfiguren	Onder anderen <u>Pieter Both</u> , <u>Jan Pieterszoon Coen</u> , <u>Antonie van Diemen</u> , <u>Joan Maetsuycker</u> , <u>Rijklof van Goens</u>
Bestuur	'Heren XVII'
Hoofdkantoor	VOC-Kamer te <u>Amsterdam</u> <u>Middelburg</u> . Andere kantoren in: <u>Enkhuizen</u> , <u>Delft</u> , <u>Hoorn</u> en <u>Rotterdam</u>
Werknemers	tot 28.000
Producten	Aanvankelijk vooral specerijen als <u>peper</u> , <u>foelie</u> , <u>kruidnagel</u> , <u>nootmuskaat</u> en <u>kaneel</u> , maar ook <u>porselein</u> , <u>ruwe olie</u> , <u>ivoor</u> , <u>tijger-</u> , <u>waterbuffel-</u> en <u>hertenvellen</u> , <u>hout</u> , <u>koper</u> , <u>zilver</u> , <u>robijnen</u> , <u>saffieren</u> , <u>zwavel</u> , <u>borax</u> , <u>Chinees muntgeld</u> , <u>muskus</u> , <u>gember</u> , <u>hennep</u> , <u>salpeter</u> , <u>betelnoten</u> , <u>kamfer</u> , <u>tin</u> , <u>benzoë</u> , <u>technische zink</u> , <u>bijenwas</u> , <u>kardemom</u> , <u>cachou</u> , <u>textiel</u> , <u>lood</u> , <u>ijzer</u> , <u>goud</u> , <u>olifanten</u> , <u>aardewerk</u> , <u>zijde</u> , <u>koffie</u> , <u>thee</u> , <u>suiker</u> , <u>katoen</u> en <u>opium</u> .
Sector	Zeehandel

Portaal **Economie**
VOC

De **Vereenigde Oostindische Compagnie** of in hedendaagse spelling **Verenigde Oost-Indische Compagnie**, afgekort tot **VOC** (1602-1800), was een particuliere Nederlandse handelsonderneming met een monopolie op de overzeese handel tussen de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en het gebied ten oosten van Kaap de Goede Hoop en ten westen van de Straat Magellaan.

De VOC werd in 1602 opgericht als de *Generale Vereenichde geoctrooierde Compagnie*.^[1] Het was destijds het grootste handelsbedrijf ter wereld en was de eerste naamloze vennootschap met vrij

VOC-vlag

verhandelbare aandelen.^[2] De VOC wordt vaak genoemd als het eerste bedrijf dat in meerdere landen vestigingen had. De VOC richtte een handelsnetwerk op tussen de diverse handelsposten in de Aziatische regio. Deze intra-Aziatische handel zorgde vele jaren voor grote winsten. De VOC sloot daartoe naar believen traktaten met oosterse potentaten en vorsten.^[3] De onderneming sloeg tijdelijk eigen munten, want in Azië was nauwelijks vraag naar Europese producten. Ze had een eigen leger en oorlogsschepen ter handhaving of uitbreiding van haar positie en om zo nodig handel met de lokale bevolking af te dwingen. De compagnie stortte zich in de eerste jaren in dure militaire campagnes om de Portugezen uit hun Aziatische handelsposten te verdrijven en andere concurrenten op een afstand te houden. De vaste kosten waren hoog vanwege de vele garnizoenen die bemand moesten worden en de sterke oorlogsvloot die nodig was om het handelsgebied van de VOC te verdedigen en verder uit te breiden. Rond 1700 was de helft van de medewerkers soldaat.^[4]

Een vloot van de Vereenigde Oostindische Compagnie voor de kust van West-Afrika(Adam Willaerts, 1608)

Binnen de Aziatische factorijen en het door haar gecontroleerde gebied regelde de compagnie bestuur en rechtspraak. Er werd handel gedreven (soms kort) met onder meer Mokka, Perzië, Gujarat, Malabar, Ceylon, de Coromandelkust, Bengalen, Ayutthaya, Cambodja, Birma, Vietnam, Formosa, China, Japan, Java en de Molukken waar lange tijd de meeste winst werd gemaakt. De VOC stimuleerde ontdekkingsreizen in de hoop op snellere verbindingen, nieuwe handelscontacten en producten, taalonderzoek met de bedoeling het christelijk geloof onder de aandacht van de plaatselijke bevolking te brengen en etnobotanisch onderzoek om het aantal slachtoffers onder haar werknemers te doen afnemen. Op het toppunt van haar macht had de VOC 25.000 werknemers in Azië in dienst. In Nederland had de VOC zo'n 3.000 personeelsleden en indirect waren in de toelevering velen er economisch afhankelijk van. Van hoog tot laag hielden de werknemers zich bezig met smokkel om hun karige salarissen aan te vullen.

De VOC had veel te lijden van de Vierde Engels-Nederlandse Oorlog (1780-1784), toen door de Engelsen meerdere handelsposten ingenomen werden en volle handelsschepen gekaapt werden. De verliezen worden geraamd op mogelijk zestig miljoen gulden. Tijdens de Bataafse Republiek werd het bedrijf, machtssymbool van het "ancien regime", in maart 1795 genationaliseerd. De schuld bedroeg een jaar later 120 miljoen gulden, die de staat overnam.^[5] Het octrooi werd nog tweemaal verlengd om de lopende zaken af te handelen. Dit gebeurde voor het laatst tot 31 december 1800.^[6]